

การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการ จัดการศึกษาโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3

A DEVELOPMENT OF SCHOOL BASED MANAGEMENT MODEL TO EDUCATIONAL MANAGEMENT QUALITY AT BANKUANSRA SCHOOL UNDER SURATTHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE

AREA OFFICE 3

ฉันทน์ชนิต กาญจนภักดี

วิโรจน์ พรหมสุต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

สำเริง จันทุม

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ (1) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านควนสระ และ (2) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และองค์กรชุมชนโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีความเห็นว่าโรงเรียนบ้านควนสระ ควรนำรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนี้ไปใช้ในสถานศึกษา ประกอบกับผู้บริหารเป็นตัวขับเคลื่อนให้บุคลากรได้รับการพัฒนา ยึดคำว่าครอบครัวโรงเรียนบ้านควนสระ มีความรับผิดชอบร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและปรับปรุงแก้ไขพัฒนาอย่างต่อเนื่องของผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยเฉพาะผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาโดยตรง

คำสำคัญ: พัฒนารูปแบบการ, การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ABSTRACT

The purposes of this study were as follows : (1) to development of school based management to educational management at Bankuansra school, (2) to check a development of school based management to educational management at Bankuansra school under Suratthani primary educational service area office 3. This research was qualitative. The sample was used in the research. School administrators, teachers, committees: basic education institutions, parents and community organizations at Bankuansra school under Suratthani primary educational service area office 3. The instruments used in the study were in-depth interview and Focus group discussion. Based on data analysis. Researchers are of the opinion that Bankuansra Management style should be used to focus on the quality of this organization to use in schools. The management is responsible for the development of human resources. Adopt the word family home school Bankuansra Administrators, teachers and committees of school will join in with thinking, making, deciding and improving together.

Keywords: Development Of Model, School Based Management

บทนำ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการบริหารจัดการที่เป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนเอง โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาในการใช้อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ดำเนินการแก้ปัญหาและจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อคุณภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนอย่างใดก็ตามการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไม่ได้มีสูตรสำเร็จ หรือรูปแบบกระบวนการบริหารที่สำเร็จรูปแต่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจ ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนโดยตรง ในการศึกษาเรียนรู้ ลงมือทำ ปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับโรงเรียนของตน ซึ่งผู้นำคนสำคัญของเรื่องนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน ที่จะเป็นผู้นำรูปแบบบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้และปรับปรุงพัฒนาจนเป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง (อุทัย บุญประเสริฐ, 2548)

ดังนั้นผู้จัดทำวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ศึกษามีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) ตามหลักการของโรงเรียนบ้านควนสระ ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจ 2) การมีส่วนร่วม 3) พัฒนาระบบสารสนเทศ 4) การสร้างแรงจูงใจ 5) การตรวจสอบและโปร่งใส 6) การพัฒนาความรู้และทักษะ

เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) ของโรงเรียนบ้านควนสระ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านควนสระ
2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านควนสระ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ขั้นการพัฒนารูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และองค์กรชุมชน จำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียง แลจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้นำมาสู่การสร้างรูปแบบ
2. ขั้นตอนการตรวจสอบรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรชุมชน ศึกษาพิเศษ ครู จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่าน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสนทนากลุ่ม โดยการนำร่างรูปแบบที่ได้จากขั้นที่ 1 มาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนบ้านควนสระ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย 3) กำหนดกลยุทธ์ วางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ 4) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 5) ประเมินตนเองประเมินภายใน 6) รายงานประจำปีรายงานการประเมินตนเอง และผลการตรวจสอบรูปแบบ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 100 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการตรวจสอบรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านควนสระ เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 9 (3) กฎกำหนดว่า การ

บริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้ส่วนราชการต้องจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น ซึ่งต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) กำหนด มาตรา 12 กำหนดว่า เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) อาจเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดมาตรการกำกับการปฏิบัติราชการ โดยวิธีการจัดทำความตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร หรือโดยวิธีการอื่นใดเพื่อแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ มาตรา 45 กำหนดให้ส่วนราชการจัดให้มีคณะผู้ประเมินอิสระดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ คุณภาพการให้บริการ ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ความคุ้มค่าในภารกิจ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.) กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.), 2546) จึงทำให้การตรวจสอบรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านควนสระ มีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดิเรก วรรณเศียร (ดิเรก วรรณเศียร, 2545) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบจำลองแบบ สมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานการวิจัยมี 5 ขั้นตอนคือ การศึกษาในขั้นต้นเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยการศึกษา ภาคสนามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนปัจจุบันการร่างแบบจำลอง การประเมินแบบจำลองและการนำเสนอแบบจำลอง แหล่งข้อมูลที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน เอกสาร และผู้ทรงคุณวุฒิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ กลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยแบบจำลองที่เสนอเป็นแบบจำลองแบบสมบูรณ์ (Comprehensive model) ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นแบบจำลองที่ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียนทุกด้าน สอดคล้องกับสาระที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม และสารสนเทศเพื่อการบริหาร ครอบคลุมภารกิจ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงาน บุคคลและการบริหารทั่วไป

สรุป

จากการศึกษาเอกสาร พบว่า การร่างรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรี

ราชภัฏธานี เขต 3 ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นที่ 1 การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) ขั้นที่ 2 กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย 3) ขั้นที่ 3 กำหนดกลยุทธ์ วางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ 4) ขั้นที่ 4 ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 5) ขั้นที่ 5 ประเมินตนเองประเมินภายใน 6) ขั้นที่ 6 รายงานประจำปีรายงานการประเมินตนเอง เพื่อจะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ โดยที่ทุกคนให้ความร่วมมือและร่วมกันรับผิดชอบ ปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วยประเด็นหลัก 6 ประเด็น คือ 1)การกระจายอำนาจ 2) การมีส่วนร่วม 3) พัฒนาระบบสารสนเทศ 4) การสร้างแรงจูงใจ 5) การตรวจสอบและโปร่งใส 6) การพัฒนาความรู้และทักษะ โรงเรียนมีการนำการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management) (SBM) มาใช้เพื่อเป็นแนวคิดทางการบริหารและการจัดการศึกษาที่มุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency & Effectiveness School) ภายใต้กรอบของกฎหมายที่กำหนด โดยมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจที่จะพัฒนานโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษาและร่วมมือดำเนินการ ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ภายใต้การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ข้อเสนอแนะ

จากการทบทวน ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสู่คุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ยังไม่มีการพัฒนารูปแบบการบริหารทั้งองค์กรโรงเรียนบ้านควนสระขึ้นมา ประกอบการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม สังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรให้พร้อมรับต่อบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่จะทวีความรุนแรงและ ซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป ผลงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษาวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนบ้านควนสระ แบบเฉพาะเจาะจง โดยไม่ได้ครอบคลุมถึงการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบอื่น ๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนอื่น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่า ทางโรงเรียนบ้านควนสระควรให้การสนับสนุนในการนำรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจัง เพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดโอกาสให้ทุกคน

ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เป็นนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยที่บุคลากรทุกคนรับทราบและหน้าที่ของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- ดิเรก วรรณเศียร. (2545). การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.). (2546). *พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2548). *การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว .